Gazi Üniversitesi
Kastamonu
Eğitim Dergisi

Gazi University
Kastamonu
Education Journal

MART 1998 YIL: 4 SAYI: 5 ISSN 1300-8811 MARCH 1998 YEAR: 4 NO: 5

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

# KASTAMONU EĞİTİM DERGİSİ

GAZI UNIVERSITY

# KASTAMONU EDUCATION JOURNAL

**Gazi Üniversitesi**
**Kastamonu**
**Eğitim Dergisi**

**Gazi University**
**Kastamonu**
**Education Journal**

Muammer ERGÜN

| | |
|---|---|
| **Sahibi:** | **Owner:** |
| Prof. Dr. Refik TURAN | Prof. Dr. Refik TURAN |
| (Dekan) | (Dean) |
| **Editör:** | **Editör:** |
| Prof. Dr. Refik TURAN | Prof. Dr. Refik TURAN |
| **Yayın Kurulu:** | **Editorial Board:** |
| Prof. Dr. Refik TURAN | Prof. Dr. Refik TURAN |
| Prof. Dr. Hasan VURDU | Prof. Dr. Hasan VURDU |
| Doç. Dr. Mustafa YEL | Assoc. Prof. Dr. Mustafa YEL |
| Yrd. Doç. Dr. Bekir TÜRKMEN | Assist. Prof. Dr. Bekir TÜRKMEN |
| **Yayın Yönetmeni:** | **Publishing Manager:** |
| Yrd. Doç. Dr. Ahmet KAÇAR | Assist. Prof. Dr. Ahmet KAÇAR |
| **Dizgi:** | **Compositor:** |
| Arş.Gör. Erkan YANARATEŞ | Research Assistant Erkan YANARATEŞ |

**Bu dergi yılda iki defa yayınlanır.** **This journal is published two times a year.**

Gazi Üniversitesi
Kastamonu Eğitim Fakültesi Dekanlığı
37200 KASTAMONU
1 Mart 1998

Gazi Üniversitesi
Kastamonu
Eğitim Dergisi

Gazi University
Kastamonu
Education Journal

Mart 1998 Yıl : 4 Sayı : 5 ISSN 1300-8811 March 1998 Year : 4 No : 5

## İÇİNDEKİLER (CONTENTS)

Türkmen Türkçesi'nde Tasviri Fiiller ..... Ö. ÇAĞIRAN ..... 3

Su Kültürümüzde Hz. Hüseyin Sevgisi ..... B. ÇAĞLAYAN ..... 19

Önvarsayım ve Dil Öğretimi ..... F. ALTUNKAYA ..... 29

Le Thème De Virilité Des Femmes Et Féminité
Des Hommes Dans Le Rouge Et Le Noir ..... H. PAKSOY ..... 45

Une Amazone de Stendhal: Mina De Vanghel ..... H. PAKSOY ..... 57

Türk Eğitim Sisteminin Tarihsel Gelişimi ve
Bugünkü Durumu ..... İ. ARSLANOĞLU ..... 63

Genel Lise Mezunlarının Üniversiteye Girişte
Karşılaştığı Sorunlar ..... S. ÇELİK ..... 79

Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Bölümleri
Öğrencilerinin Müzik-I Dersine Bilişsel Giriş Düzeyleri ..... İ. ÖZGÜL, A. UÇAN ..... 93

Öğretmen Okullarının Kuruluşunun 150. Yıldönümünde
Bir Meslek Grubu Olarak Öğretmenlik ..... B. TÜRKMEN, M. ERGÜN ..... 101

İlköğretim Öğrencilerinin Işık Hakkındaki
Yanlış Kavramları ..... E. BÜYÜKKASAP, O. SAMANCI ..... 109

Hibrid Ayçiçeklerinde *(Helianthus Annuus L.)* Spontane
Mutasyon ve Açılım Neticesinde Meydana Gelen
Dejenerasyonun Bazı Özelliklere Etkisi ..... S. PEKOL ..... 121

Ahşap Korumada Kullanılan Emprenye Maddeleri
ile İlgili Standart Deneylerdeki Problemler ..... H. VURDU, A. KILIÇ ..... 127

Sigara Dumanındaki Kimyasal Maddeler ..... Z. YERLİKAYA ..... 133

Seraların Jeotermal Enerjiyle Isıtılmasına Bir Örnek:
(Kızıldere-Çubukdağ Jeotermal Sahası) ..... M. AYGÜN ..... 141

Kastamonu'nun Su Kaynakları ..... B. Ü. İBRET ..... 147

Osmancık'ın (Çorum) Kuruluş ve Gelişmesini
Etkileyen Faktörler ..... S. ŞAHİN ..... 161

Hava Kirliliğinin Bitki Örtüsü Üzerindeki Etkisi ..... Ü.E. ÜNALDI ..... 171

Kastamonu'da Köroğlu Gazetesi ve Türkçülük Fikrinin
Gazeteye Yansımaları ..... M.S. YILMAZ ..... 175

Sekiz Haftalık İnterval Antrenman Programının 14-16
Yaşa Grubu Bayan Hentbolcuların Sportif
Performanslarına Etkisi ..... S.SAVAŞ, İ.CİCİOĞLU, M.GÜNAY, A.UĞRAŞ 191

*Mart 1998 Yıl : 4 Sayı : 5 Kastamonu Eğitim Dergisi 101-105*

# ÖĞRETMEN OKULLARININ KURULUŞUNUN 150. YILDÖNÜMÜNDE BİR MESLEK GRUBU OLARAK ÖĞRETMENLİK

***Bekir TÜRKMEN, Muammer ERGÜN****

## Özet

*Bu çalışmada, ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir aracı olan eğitimin, "öğretmen" öğesi üzerinde durulmuştur. Bir meslek grubu olarak öğretmenlik ve sorunları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Öğretim, öğretmen, öğrenci, öğretmenin değişen fonksiyonları, mesleğe hazırlık, mesleğe teşvik ve giriş denetimi gibi konular incelen-miştir.*

## Abstract

*This work is concerned with education and the teacher as a means to economic and social develoipment. Teaching as a professional group and its problems have been presented. Subject such as the changing functions of education, the teacher and the student, career preparation and recruiting and entrance testing have been studied.*

## Giriş

Öğretim bir meşguliyet alanı olarak ortaya çıkınca öğretmenlik mesleği de ortaya çıkmıştır. Geçmişte Türklerin meşguliyet alanı ata binmek, kılıç kuşanmak, hayvan yetiştirmek ve tarımla uğraşmak olmuştur. Halıcılık ve kilimcilik gibi konular öğretim bir meşguliyet alanı olunca zirveye ulaşmıştır.

Bugün modern eğitimin doğuşu sistemin geçmişiyle bağıntılıdır. Öğretim öylesine profesyonel ve bilimsel bir meşguliyet alanı haline gelmiştir ki, Gazi Üniversitesi'nde 8 eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme işlevini yerine getirmektedir. Adeta Türkiye'de ve Dünya'da bir öğretmen üniversitesi izlenimi vermektedir. Üniversitelerimizdeki eğitim fakülteleri (gerçek fonksiyonları ile öğretmen okulları) okulöncesi eğitim, ilköğretim, orta ve yükseköğretim kurumlarına yönelik öğretmen yetiştirmektedirler.

Ülkemizde, özellikle sınıf öğretmeni ihtiyacı kısa vadede giderilemeyecek kadar artmıştır.

Eğitimciler çok çeşitli toplumsal sınıf, çevre ve ırklardan gelmektedir. Onlara başlangıçta ifade ettiğimiz ortak kavramsal amaçlar, toplumsal ve mesleki beceriler kazandırılır. Öğretmenler de kazandıkları bu ortaklık değerleri toplumla paylaşırlar. Sonuçta toplumun birliğine, bütünlüğüne ve kaynaşmasına doğrudan hizmet ederler.

---

* *G.Ü. Kastamonu Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, 37200 Kastamonu, TÜRKİYE.*

Bir ülkede ekonomik ve sosyal kalkınmanın bir aracı olan eğitimin iki ana ögesi üzerinde durulabilir. Bunlardan birinicisi öğretmen, diğeri ise öğrencidir. Öğretmenler bilgileriyle, davranışları ve yaşantılarıyla öğrencileri etkileyerek eğitmeye çalışırlar. Bundan dolayıdır ki ülkenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında öğretmen yetiştirme önemli bir yer tutar.

Toplumun mimarı olan öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerinin çağın ihtiyaçlarına cevap verecek seviyede olması gerekir. Yurdumuzun kalkınması ve milletimizin refahı ve saadeti öğretmenlerin iyi yetiştirilmesine ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirmelerine bağlıdır. Başka bir ifadeyle öğretmenlik mesleği, bir milletin kaderini tayin etmektedir (4). 25.07.1924 tarihinde Muallimler Birliği Kongresi üyelerine Maarif Vekili Vasıf Çınar tarafından Şehir Lokantasında verilen çay ziyafetinde Mustafa Kemal; "Muallimler; yeni nesli; Cumhuriyetin fedakar muallim ve mürebbileri, sizler yetiştireceksiniz, yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti, sizin maharetiniz ve fedakarlığınız derecesiyle mütenasip bulacaktır. Cumhuriyet; fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister. Yeni nesli bu evsaf ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir." (1) demek suretiyle kendisinin bize kutsal emaneti olan öğretmenlik mesleğinin önemini vurgulamıştır. Bundan dolayıdır ki işe yetişeçek öğretmenin niteliğinden başlamak gerekir. İkinci meşrutiyete kadar öğretmen, yalnızca sınıfta ders veren, imtihan yapan, not takdir eden ve sonuçta sınıf geçiren bir kimse idi. Pedagoji kitaplarında öğretmenin nitelikleri arasında "uzlete çekilmek", şeyle ilgilenmem yani bunların dışında hiçbir ek, kenarda köşede oturmak olarak gösterilirdi. İkinci Meşrutiyet'ten sonra, öğretmene, toplum kalkınmasına yönelik yeni görevler verilmeye başlandı (2). Bu tutum Cumhuriyet döneminde Atatürk'ün ilke ve direktifleriyle daha çok geliştirildi.

Öğretmene yüklenen görevlerin, öğretmen tarafından yeterince yerine getirilebilmesi için, öğretmenlik mesleğinin statüsünün toplum gözünde yükseltilmesi gerekmektedir. Bu konuda çeşitli yasalar çıkmış ve çıkarılması için uğraşılmaktadır. Öğretmenlik mesleğini özendirmek için çıkarılan bir yasa da 3580 sayılı yasadır. 1989 yılında çıkarılan bu yasa; öğretmen ve eğitim uzmanı yetiştiren yükseköğretim kurumlarında parasız yatılı ve burslu öğrenci okutma ve bunlara yapılacak sosyal yardımların nasıl yapılacağını düzenlemektedir.

Dr. Şeren tarafından yapılan bir araştırmada 1988 ve 1990 yıllarında öğretmen yetiştiren kurumlara yapılan ilk on tercih sıralaması karşılaştırıldığında; 1990 yılına göre ilk on tercih sıralamasında yüzde yüze varan bir artışın olduğu gözlenmiştir (7).

Yine aynı araştırma sonuçları göstermiştir ki parasız yatılı ve burslu öğrencilerin %57.2'si öğrenim gördükleri fakülte ve yüksekokulu tercih ederken parasız-yatılılık ve bursluluk uygulamasının "Çok" ve "oldukça" düzeylerinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır (7 ).

Öğretmenlik mesleğinin geliştirilmesi için iki önemli boyut göz önünde tutulmalıdır. Bu boyutlardan birisi hizmet öncesinde yetiştirilme, ikincisi ise hizmetiçinde yetiştirilmedir. Hizmetöncesi öğretmen yetiştirme görevini

üniversiteler üstlenmiş durumdadır. Ülkemizde hizmetici eğitimin temel dayanağını, 657 sayılı Devlet memurları Kanunu oluşturmaktadır. Bu Kanun'un 7. Kısmı "Devlet memurlarının yetiştirilmesi" konusuna ayrılmıştır. Bu bölümde; kurumlarda memurların hizmetiçinde yetiştirme esasları belirlenmiştir. Buna göre, her kurum yetiştirme faaliyetlerini düzenlemek, yürütmek ve değerlendirmekle görevli bir "eğitim birimi" kurmakla yükümlüdür. Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmetiçi kurs ve seminer düzenlemekte oldukça başarılı ve yaygın uygulamaları vardır. Bakanlık, belli bir dönem içinde tüm öğretmenlerin lisans derecesine sahip olmasını istemektedir. Öğretmenlerin lisans tamamlama programlarını üniversite dışında açmak mümkün değildir. Bakanlığın bu beklentisi, üniversitelerce olumlu bulunmuş ve birçok üniversite öğretmenler için lisans tamamlama programları başlatmış ve sonuçlandırmıştır. Ancak önemli olan bu hizmetlerin kurumsallaşarak sürekliliğinin sağlanmasıdır. Öğretmeni yetiştiren üniversite ile istihdam eden Milli Eğitim Bakanlığı arasında öğretmenlerin, hizmetiçinde her türlü yetişmesini sağlayacak bir anlayışın olması gerekmektedir (5).

Hizmetiçi eğitimle ilgili olarak yabancı ülkelerden örnekler verecek olursak; ABD'de Arizona Devlet Üniversitesi ile Ortaöğretim dairesi'nin işbirliği ile planladığı hizmetiçi eğitimlerde "Öğretmen için profesyonel lisans beş yılda bir yenilenmektedir. Bu yenilenme için ise öğretmenlerden Eğitim Fakültelerinde beş yılda bir 30 kredilik ders alma mecburiyeti" getirilmektedir (9).

Daha yeni bağımsızlığına kavuşmuş olan Azerbaycan'da Arizona'ya benzer bir uygulama gözlenmektedir. Öğretmenler her beş yılda bir zorunlu olarak dört aylık bir hizmetiçi eğitimden geçmektedirler. Bu ülkede hizmetiçi eğitim isteğe bağlı değil, kanun ve yönetmelikler gereği zorunludur (3). Yine bu ülkede aralıksız on sene öğretmenlik yapan bir kimse kanunlar gereği isterse bir seneye kadar maaşını da alarak araştırma iznine ayrılabilmektedir.

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı bu konuda gerekli özveriyi gösterdiği halde hizmetiçi eğitime ihtiyaç duyan öğretmen sayısındaki fazlalık, bu konudaki hizmetlerin etkin ve yaygın bir şekilde gerçekleşmesini engellemektedir.

Eğitimde öğretmen ögesini toplumun çağdaş ihtiyaçları doğrultusunda gerek nicel, gerekse nitel yönden en üst düzeye çıkarmak gerekmektedir. Türkiye'de öğretmen yetiştirme konusunda yapılan uygulamalara baktığımız zaman; öğretmen ihtiyacını nicel olarak karşılamanın her zaman ön planda tutulduğunu görmekteyiz. Öğretmen yetiştirmede kalite konusu uzun yıllar ikinci planda yer almıştır (6).

Sunay, "öğretmen kurumlarına öğretmen yetiştirmede üniversite öğretiminin önemi" konulu araştırmasının sonucunda elde ettiği verilere dayanarak "öğretmen adaylarının seçiminde bir takım akademik yeterliklerin yanında, mesleki yeterliği ve öğretmenlik mesleğinde motivasyonu da içine alacak nitelikler aranması gerektiği" ve "bu amaçla öğretmen yetiştirme

programlarına aday seçiminde kullanılacak bilişsel ölçüler genişletilerek bu ölçütlere duyuşsal boyutlar eklenmeli, bununla ilgili objektif, geçerli ve güvenilir ölçme araçları geliştirilmelidir." önerilerinde bulunmaktadır.

Tok tarafından, öğretmenlik mesleği ve ihtiyaçları karşılama düzeyi ile ilgili yapılan bir araştırmada öğretmenler, meslek ile ilgili en önemli sorunlarının ücret yetersizliği ve sağlanan sosyal yardımların istenilen düzeyde olmadığından yakınmaktadırlar. Bunun yanında, öğretmenlik mesleğinin her geçen gün toplumsal konumunun azalması, bu mesleğin çevrede saygınlık uyandıran bir iş olmadığını belirtmektedirler. Öğretmenler ayrıca, kendilerini ilgilendiren önemli kararlar alınırken görüşlerine başvurulmamasından yakınmaktadırlar (8). Bu araştırma sonucunun sevindirici bir yanı ise; öğretmenlerin, "mesleklerine yönelik yaptıkları görevin ne işe yaradığını, sonuçlarını, etkilerini önemsedikleri" sonucunun ortaya çıkmasıdır.

Yapılan bilimsel araştırmalarda göstermektedir ki ülkemizdeki öğretmenlik mesleği, şartları zor olmakla birlikte meslekte olan öğretmenler bu mesleğin bilincine ulaşmış kişilerdir ve her şeye rağmen öğretmenlik mesleğini severek yapmaktadırlar.

Ülkemizde öğretmenlik mesleğinin ulusal ve evrensel düzeyde gerekli gelişmeyi kaydettiği söylenebilir. Öğretmenler öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarında etkili ve yoğun bir eğitimden geçirilmektedir. Öğretmenlik kendi içinde pedagojik ve bilimsel esaslara uygun olarak dallara ayrılmıştır. Alınan bilgilerin derinliği arttıkça yeni branşlarda öğretmenler yetiştirilmektedir.

Öğretmenlik mesleğinin giriş denetimini Devlet yapmaktadır. Öğretmenlik mesleğine atanacak olanlardan ya doğrudan eğitim fakültesi diploması istemekte ya da ilgili lisans mezunlarından "Öğretmenlik sertifikası", "Okulöncesi Öğretmenliği Sertifikası", "İlköğretim Öğretmenliği Sertifikası" ve "İngilizce Öğretmenliği Sertifikası" gibi Sertifikalar istenmektedir. Eğitim fakültesi yada ilgili lisans mezunlarının bu programlara ilişkin sertifikalara sahip olabilmeleri için 29-33 kredilik ders alma zorunluluğu getirilmiştir.

Öğretmenler çoğu kez hizmet koşulları olumsuz olduğu halde, meslek ahlaklarının gereği büyük bir özveri ile çalışmaktadırlar. Öğretmenlerin özlük haklarının korunmasında örgütlenmiş birçok sendika ve dernekten söz edilebilir. Öğretmenler ülkemizde kamu görevlilerinin büyük bir çoğunluğunu oluşturmaktadır.

Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları dışından öğretmen olarak atananların meslek değiştirme eğiliminde oldukları gözlenmektedir. Bu da öğretmen yetiştirmede öğretmen okullarının önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Hiçbir şey olamazsan bari öğretmen ol anlayışı toplumumuzun ve genç yetişkinlerin kafasından silinmelidir. Öğretmenlik zorunlu, şartların getirdiği bir meslek olarak değil, tercih edilen ve sevilerek seçilen bir meslek haline getirilmelidir. Öğretmenlik zorunlu ve uzun süreli ilişkilere dayalı psikososyal ve kültürel içeriği olan duygusal bir meslektir.

## Kaynaklar


1. Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I-III, Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü yayınları, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Basımevi, 1981, s.172.
2. Binbaşıoğlu, C., Türkiye'de Eğitim Bilimleri Tarihi, Milli Eğitim Yayınları, Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi, İstanbul, 1995, s.453.
3. Ergün, M., "Azerbaycan Eğitim Sistemi" Eğitim Yönetimi Dergisi", Yıl 3, Sayı 4, Pegem Yayınları, Ankara, 1997, s.511.
4. M.E.B, XII. Milli Eğitim Şurası raporları, Milli Eğitim Yayınları.
5. Özdemir, S., "Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitiminde Üniversitelerden Beklenen Roller", Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl 1, Sayı 2, Pegem Yayınları, Ankara, 1995, s.273.
6. Sunay, H., "Ortaöğretim Kurumlarına Öğretmen yetiştirmede Üniversite Öğretiminin Önemi", Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl 2, Sayı 2, Pegem Yayınları, Ankara, 1996, s.279.
7. Şeren, M., "Öğretmen Yetiştirmede 3580 Sayılı Yasa ile Getirilen Parasız-Yatılılık ve Bursluluk Uygulaması", Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl 1, Sayı 3, Pegem Yayınları, Ankara, 1995, s.431-432.
8. Tok, T., "Öğretmenlik Mesleğinin Öğretmenlerin Gereksinimlerini Karşılama Düzeyi" Eğitim Yönetimi Dergisi, Yıl 3, Sayı 2, Pegem yayınları, Ankara, 1997, s.265.
9. Türkmen, B., "ABD Ohio State ve Arizona State Eğitim Fakültelerinde YÖK/ Dünya Bankası Projesi Kapsamında Düzenlenen Hizmet öncesi Öğretmen Eğitimi İnceleme Gezisinden İzlenimler", Duygu Dergisi, Yıl 1, Sayı:11, 1997, s.5.